

ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ

13.10.2026 г.

157 години от основаването на БАН

<https://bnrnews.bg/horizont/post/540786/157-godini-ot-osnovavaneto-na-ban>

Българската академия на науките отбеляза 157 години от основаването си. По този повод в зала "Проф. Марин Дринов" в централата на Академията в София, до старата сграда на парламента, се проведе тържествено заседание.

Председателят на БАН чл. кор. Евелина Славчева отбеляза:

"Историята на БАН е история на самата българска наука. Тя е свързана с развитието на математиката и физиката, химията и биологията, медицината и инженерните науки, науките за земята, астрономията, както и с езикознанието, литературата, историята, археологията, философията и икономиката. Това многообразие е от най-големите сили на академията – БАН е мястото, където различните научни дисциплини се срещат, взаимодействат и създават ново знание. Това е особено важно днес, когато най-значимите научни и обществени предизвикателства изискват сътрудничество отвъд границите на отделните научни области.

Живеем във време на дълбоки технологични, икономически и обществени промени. Изкуственият интелект, дигитализацията, енергийният преход, климатичните промени, здравеопазването и опазването на културното наследство поставят нови задачи пред науката. Тяхното решаване изисква не само задълбочени знания и научна смелост, но и взаимодействие между науката, бизнеса, държавата и обществото".

Поздравителни адреси по повод празника бяха получени от Президентството, Министерския съвет, Народното събрание и други институции.

Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. получи археологът академик Васил Николов.

БАН отбеляза 157 години от основаването си с тържествено събрание, на което бе връчена Голямата награда за наука на акад. Васил Николов за 2026 г.

- delnik.bg, Online
- bta.bg/news/bulgaria/regional-news
- paragrafa.com
- utroruse.com
- bta.bg
- zonanews.bg

Българската академия на науките (БАН) отбеляза днес 157 години от основаването си с тържествено събрание, което се състоя в зала „Проф. Марин Дринов“ в Академията. Председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева произнесе слово, в което каза, че актът на преименуването на Българското книжовно дружество (БКД) в Българска академия на науките е важен етап в развитието на една от най-старите институции в България. Тя припомни как е възникнало БКД и кои са били идеалите на неговите основатели. През 1869 г. в Браила български възрожденци създават Българското книжовно дружество. В онзи исторически момент науката, образованието и културата са неразделна част от стремежа на българския народ към духовно и национално самоутвърждаване. Задачата на БКД е да развива българския език, книжнината, историята и науката, да събира и разпространява знания, и да създава интелектуалните основи на бъдещата българска държава, отбеляза председателят на БАН. Тя добави, че целта на основателите е била БКД да се превърне в Българска академия на науките, като след Освобождението седалището на дружеството е преместено в София, където постепенно то се утвърждава като национален научен център.

Преобразуването на БКД през 1911 г. в БАН е естествено продължение на развитието – преход от възрожденския стремеж към просвета и национална идентичност, към модерна научна институция, призвана да развива и обединява научното знание в свободна и независима България, каза чл.-кор. Евелина Славчева. Тя допълни, че първият закон за БАН е утвърден с указ номер 4 от 27 януари 1912 г., обнародван в „Държавен вестник“, бр. 25 от 1 февруари същата година. Законът урежда статута на БАН и отношенията ѝ с държавата, като утвърждава един изключително важен принцип и той е, че науката се нуждае от свобода и самостоятелност, за да изпълнява своята обществена мисия, каза председателят на Академията. Историята на БАН е свързана с историята на самата българска наука, подчерта чл.-кор. Евелина Славчева.

Академично слово на тема „Преобразуването на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г.“ произнесе акад. Георги Марков. Историята на националната институция БАН продължава през четири епохи – Възраждане, Трето българско царство, Народна република България и Република България. Тя може да бъде сравнена единствено с тази на Българската православна църква, отбеляза акад. Марков.

На тържественото събрание председателят на БАН член-кореспондент Евелина Славчева връчи Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. на акад. Васил Николов. Тази година отличието се присъжда в областта на обществените и хуманитарните науки.

Акад. Иван Гранитски представи процедурата за определяне на носителя на Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. Той каза, че акад. проф. д-р на историческите науки Васил Николов е учен с международна известност в областта на късната праистория на Балканите. Има повече от четири десетилетия професионален път като археолог праисторик, преминал е през Националния археологически институт с музей на БАН, на който е бил и директор. Бил е и заместник-председател на БАН. Акад. Николов има богат теренен археологически опит, който му позволява да развие методиката на проучване на праисторическите селища и селищни могили. Разпознава и изследва нов тип праисторически обекти на Балканите – неолитните и халколитните светилища. Открива и

проучва с екипа си най-ранния в Европа праисторически солдобивен градски център – Провадия солницата, както и свързаните с богатството му най-ранни каменни крепости на нашия континент, обясни акад. Гранитски.

Сред присъствалите на тържественото събрание бяха народни представители, представители на различни институции, ректори на университети, учени и университетски преподаватели. Присъстваха и предишни председатели на Българската академия на науките, както и главният секретар на Светия синод Мелнишкият епископ Герасим.

Заместник-председателят на БАН проф. Емануел Мутафов беше водещ на събитието. Той съобщи, че до ръководството на Академията са изпратени много поздравителни адреси. Сред тях бяха поздравления от президента Илияна Йотова, от председателя на Народното събрание Михаела Доцова, от премиера Румен Радев, от министерства, от университети и от различни институции.

В края на тържественото събрание студенти от Националната музикална академия отправиха музикален поздрав.

Акад. Васил Николов е тазгодишният носител на Голямата награда на БАН

- press.azbuki.bg
- mediabricks.bg

Снимки: БАН

Археологът акад. Васил Николов е носителят на Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. Тази година отличието се присъжда в областта на обществените и хуманитарните науки. Председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева връчи приза на акад. Васил Николов на тържественото събрание по случай за 157 години от основаването Академията.

Акад. Николов е учен с международна известност в областта на късната праистория на Балканите. Има повече от четири десетилетия професионален път като археолог. Работил е в Националния археологически институт с музей на БАН, на който е бил и директор.

Бил е и заместник-председател на БАН. Има богат опит на терен, който му позволява да развие методиката на проучване на праисторическите селища и селищни могили. Открива и проучва с екипа си и най-ранния в Европа праисторически солдобивен градски център – Провадия-Солницата, както и свързаните с богатството му най-ранни каменни крепости на нашия континент.

Научните интереси на акад. Васил Николов обхващат късната праистория в българските земи.

Той е автор и на 20 колективни монографии и самостоятелни изследвания, както и на много статии и студии в български и чужди научни издания. Акад. Николов утвърждава и в международната научна общност, и у нас тезата, че първата европейска цивилизация се заражда и развива на Балканите, включително по българските земи. Носител е на редица ордени и медали.

Акад. Васил Николов благодари за подкрепата на колегите, които са го номинирали за наградата, и на членовете на комисията, които са му я присъдили.

„За мен е чест, че така високо са оценени моите научни приноси – заяви акад. Николов.

„Целият ми професионален път премина в Националния археологически институт с музей на БАН и се гордея, че с нещо съм допринесъл за доброто име на тези национални научни институции“, посочи още той.

Ученият подчерта, че през последните 40 години има възможност да работи с екип от по-млади учени. Той е убеден, че работата на учения не е само в това да натрупва знания, но те трябва да бъдат предавани на младите колеги.

По думите му късната праистория по българските земи е част от големия разказ за първите ранноземеделски общества на европейския континент. Българските земи са в центъра на една зона, в която е възникнала и се е развила първата европейска цивилизация.

Проучването на останките от тази цивилизация е голяма отговорност, както са отговорност и тяхната интерпретация и представяне пред научната общност и обществото.

„През всичките тези години съм се стремил да правя това и затова приемам Голямата награда за наука на БАН не само като признание на това, което съм успял да постигна, а и като оценка и признание за българската праисторическа наука“, каза акад. Васил Николов.

БАН продължава да отстоява високите стандарти за наука

„Българската академия на науките отбеляза 157 години от основаването си с тържествено събрание. Тази година фокусът на тържеството е поставен върху прерастването на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г.“, обяви зам.-председателят на БАН проф. Емануел Мутафов, водещ на събитието.

В своето слово председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева отбеляза, че повече от век след преобразуването си, Българската академия на науките продължава да отстоява високите стандарти за научно качество, обективност и академична почтеност. Това е институция с особена отговорност за развитието на българската наука и за утвърждаването на нейния авторитет в европейското и световното научно пространство.

„И нека не забравяме, че зад институцията стоят преди всичко хората – поколения български учени, които със своите знания, талант и отдаденост са изграждали научния авторитет на България и продължават да допринасят за развитието на световната наука“, подчерта в словото си председателят на БАН.

Акад. Георги Марков от Събранието на академиците и член-кореспондентите на БАН представи академично слово „Преобразуване на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г.“.

„Фарът на Възраждането осветява и сочи пътя на бъдещите поколения в продължение на 157 години, въпреки бурите и високите вълни на съдбовните събития“, каза акад. Марков.

На тържественото събрание присъстваха предишни председатели на Академията, народни представители, представители на различни институции, ректори на университети, учени и университетски преподаватели.

157 години Българска академия на науките

- presscenters.com, Online

Академик Васил Николов е удостоен с Голямата награда за наука на БАН за 2026 г.

Българската академия на науките отбеляза 157 години от основаването си с тържествено събрание, което се проведе днес в зала “Проф. Марин Дринов”. Тази година фокусът на тържеството е поставен върху прерастването на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 година, обяви зам.-председателят на БАН проф. Емануел Мутафов, който беше водещ на събитието. В дни като този се вглеждаме и в настоящето и се опитваме да начертаем бъдещото си развитие, посочи той.

Председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева произнесе слово, посветено на тази значима дата в историята на Академията – 115 години от преобразуването на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките. В поздравя си чл.-кор. Евелина Славчева отбеляза:

„Повече от век след преобразуването си, Българската академия на науките продължава да отстоява високите стандарти за научно качество, обективност и академична почтеност. Тя е институция с особена отговорност за развитието на българската наука и за утвърждаването на нейния авторитет в европейското и световното научно пространство. Историята на БАН е история на самата българска наука. Тя е свързана с развитието на математиката и физиката, химията и биологията, медицината и инженерните науки, астрономията и науките за Земята, както и с езикознанието, литературата, историята, археологията, философията и икономиката. Това многообразие е една от най-големите сили на Академията. БАН е мястото, където различните научни дисциплини се срещат, взаимодействат и създават ново знание“.

„И нека не забравяме, че зад институцията стоят преди всичко хората – поколения български учени, които със своите знания, талант и отдаденост са изграждали научния авторитет на България и продължават да допринасят за развитието на световната наука“, подчерта в словото си председателят на БАН. „За всички нас, учените от БАН, Академията е била и продължава да бъде не просто място за работа, а научна общност. Сградите могат да се променят, лабораториите да се модернизират, технологиите да се развиват“, каза чл.-кор. Славчева и отбеляза, че „най-ценният капитал на Академията остават знанието, научната култура и хората, които ги създават и развиват“.

Акад. Георги Марков от Събранието на академиците и член-кореспондентите на БАН представи академично слово „Преобразуване на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г.“. „Фарът на Възраждането осветява и сочи пътя на бъдещите поколения в продължение на 157 години, въпреки бурите и високите вълни на съдбовните събития. Ние трябва да бъдем благодарни на предците за техните непреходни дела, защото без тях нямаше да бъдем днес, тук, в тази историческа зала на старинната сграда с развятото трицветно знаме, което свидетелства като непоклатим символ на българската наука“, каза акад. Марков.

С Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. в областта на обществените и хуманитарните науки беше удостоен акад. Васил Николов. Акад. Иван Гранитски, който е член на Комисията по присъждане на наградата, обяви носителя, а председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева връчи отличието.

Акад. Васил Николов е археолог-праисторик, известен в България и чужбина. Той работи в продължение на 40 години в Националния археологически институт с музей при БАН. Сферата на неговите научни интереси обхваща късната праистория (VI – III хил. пр. Хр.) в българските земи, Югоизточна Европа и Северозападна Мала Азия. Съществените научни приноси са постигнати в разкриването на неолитната култура на Източните и Средните Балкани, на неолитната керамика и праисторическата архитектура, както и на специализираното производство. Той посвещава дългогодишни усилия на първичното общество и на религиозно-митологичната система на древните земеделци с техните праисторически ямни светилища и първите каменни крепости в Европа. Акад. Николов утвърждава тезата, че първата европейска цивилизация се заражда и развива на Балканите, включително и по днешните български земи. Тя е възприета от редица чужди учени, поради поредицата от първостепенни доказателства за нейното съществуване.

Акад. Васил Николов открива и проучва с екипа си най-ранният в Европа праисторически солодобивен и градски център Провадия – Солницата и най-ранните каменни крепости. Значителни научни резултати донасят многогодишните теренни изследвания на селищните могили Караново, Капитан Димитриево и Крън, на неолитните селища Сапарева баня, Ковачево, Елешница и Мурсалево. С особено значение са разкопките на ранно неолитното селище в София отпреди 8 000 години, което отличава нашата столица с най-древни корени.

„За мен е чест, че толкова високо бяха оценени моите научни приноси и работа в полето на археологията“, каза акад. Васил Николов. „Получавам Голямата награда на Академията с благодарност и с вълнение, но и с ясното съзнание, че големите открития в археологията са дело не само на един човек, че изследванията в науката са екипно дело и това е основата за научните открития. Радвам се, че в последните близо 40 години работя и с по-млади колеги, които се утвърждават в полето на праисторическата наука“, допълни академикът. Той говори за значението на това знанията да бъдат предавани на по-младите поколения и благодари на хората, които са го напътствали през годините – на своите близки и учители. „Приемам наградата и като признание за българската праисторическа наука“, каза Васил Николов.

По повод празника беше прочетен поздравителен адрес от президента Илияна Йотова, председателя на Народното събрание Михаела Доцова и от министър-председателя Румен Радев. Поздравления изпратиха още министри, депутати, ректори на университети и партньори.

Студенти от Националната музикална академия поднесоха музикален поздрав.

=====

За първи път Голямата награда за наука на БАН беше връчена през 2024 г. Носители на отличието са акад. Вася Банкова (природо-математически и инженерни науки) и чл.-кор.

Цветалина Танкова (науки за живота). Наградата на БАН се връчва всяка година в една от следните три области – природо-математически и инженерни науки, науки за живота и социални и хуманитарни науки. Процедурата по определяне на Голямата награда за наука на БАН се организира и ръководи от Събранието на академиците и член-кореспондентите на БАН (САЧК) и се присъжда на учен от българска научна организация или българско висше училище за изключителни постижения в областта на науката, получили високо международно признание. Автор на статуетката е доц. Емил Бачийски от Националната художествена академия.

Една къща в Браила – историята на БАН започва извън България

- nationalgeographic.bg, Online

На 12 октомври 1869 г., още преди Освобождението, български просветители основават дружеството, от което ще израсне Българската академия на науките.

Историята на БАН започва в къща в румънския град Браила. България още е под османска власт, когато представители на българските общности в чужбина се събират с обща цел: да създадат организация, която да развива науката, да изучава българския език и да съхранява историята на народа.

Домакин на учредителните заседания е къщата на Варвара хаджи Велева. Там се срещат представители от Браила, Букурещ, Галац, Гюргево, Кишинев, Белград, Виена и Одеса. За дата на основаването на Българското книжовно дружество се приема 12 октомври 1869 г., или 30 септември по стар стил.

Българският историк и филолог Марин Дринов (1838-1906)

© Предоставено на Wikimedia Commons от Държавна агенция „Архиви“

Учредителите приемат устав и избират ръководство. Първият председател е историкът и филолог Марин Дринов, деловодител става Васил Д. Стоянов, а сред първите действителни членове е писателят Васил Друмев. Предстои им да изградят научна институция във време, когато българите все още нямат собствена държава.

Името „книжовно“ може да създаде впечатлението, че дружеството се занимава предимно с книги. Задачите му обаче са по-широки: да насърчава образованието, да подпомага развитието на книжовния език и да изследва българската история и култура. Народни песни, местни говори и стари писмени паметници се събират като материали за научни проучвания. Изучаването им допринася и за укрепването на националното самосъзнание.

27 ноември 1969 г.: Учител по химия в средно училище в София, България.

Още през 1870 г. в Браила излиза първата книжка на „Периодическо списание на Българското книжовно дружество“. На страниците му се публикуват изследвания по езикознание, история и литература. Сред хората, които поставят началото на тази

издателска дейност, са Марин Дринов и Васил Друмев. Така дружеството получава свое издание, чрез което научната работа достига до читателите.

След Освобождението идва време за преместване. През ноември 1878 г. Общото събрание решава седалището на дружеството да бъде в София. През 1911 г. то се преобразува в Българска академия на науките, а година по-късно е приет първият закон за БАН.

Днес 12 октомври е празникът на Академията. През 2026 г. се навършват 157 години от основаването ѝ. Началото в Браила остава забележителен факт в българската история: организацията, която ще се превърне в национална академия на науките, е създадена още преди възстановяването на българската държавност.

Отличие за акад. Васил Николов, археологът получи голямата награда на БАН за наука

- bntnews.bg, Online
- bnt.bg

Археологът - праисторик акад. Васил Николов получи голямата награда за наука на БАН. Отличието е по повод 157-годишнината на академията. Връчи му го лично председателят, член кореспондент Евелина Славчева. Сред големите постижения на археолога са откриването и проучването на най-ранния в Европа праисторически солодобивен и градски център в Провадия.

Акад. Николов и неговия екип утвърждават тезата, че първата европейска цивилизация се заражда и развива на Балканите, включително и по днешните български земи.

акад. Васил Николов - "Тая къща е изгоряла при пожар. Датира са някъде около 4450 години пр. Хр. Това е началото на големият климатичен прелом в този регион. Това е преди заника на тази първа европейска цивилизация. Тези хора са могли много повече, отколкото ние можем да си представим."

Снимка на деня - 12.10.2026 г.

- duma.bg, Online

Акад. Васил Николов беше удостоен с Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. в областта на обществените и хуманитарните науки. Връчването на отличието стана на тържествено събрание, на което БАН отбеляза 157 години от основаването си. „Повече от век след преобразуването си, БАН продължава да отстоява високите стандарти за научно качество, обективност и академична почтеност. Тя е институция с особена отговорност за развитието на българската наука и за утвърждаването на нейния авторитет в европейското и световното научно пространство. Историята на БАН е история на самата българска наука", заяви в словото си чл.-кор. Евелина Славчева. По повод празника беше прочетен поздравителен адрес от президента Илияна Йотова, председателя на НС Михаела Доцова и от премиера Румен Радев. Поздравления изпратиха още министри, депутати, ректори на университети и партньориснимка БАН

157 години БАН: От книжовното дружество в Браила до съвременните научни открития

- balkanec.bg, Online

Българската академия на науките отбелязва своята 157-годишнина на 12 октомври 2026 г. – повече от век и половина, през които българската наука преминава през исторически изпитания, обществени промени и технологични революции, за да продължи да търси своето място в съвременния свят. На 12 октомври Българската академия на науките (БАН) отбелязва 157 години от своето създаване. Най-старата научна институция в България има особено място в историята на страната, тъй като възниква още преди Освобождението – във време, когато българите все още нямат собствена държава, но вече осъзнават необходимостта от развитие на науката, образованието и националната култура. Началото е поставено на 12 октомври 1869 г. в румънския град Браила, където представители на българската възрожденска интелигенция учредяват Българското книжовно дружество. Сред основателите му са Марин Дринов, Васил Стоянов и Васил Друмев. Основната им цел е да създадат организация, която да насърчава научните изследвания, книжовността и изучаването на българската история, език и култура. След Освобождението дружеството премества дейността си в София, а през 1911 г. приема името Българска академия на науките. Постепенно институцията се превръща във водещ център за научни изследвания в страната. Днес БАН обединява учени и специалисти от различни области – природни, математически, технически, медицински, обществени и хуманитарни науки. Изследователската дейност обхваща както фундаментални научни проблеми, така и разработки с практическо приложение в медицината, енергетиката, информационните технологии, екологията и опазването на културното наследство. Предизвикателствата пред българската наука обаче са не по-малко сериозни от амбициите ѝ. Сред основните проблеми остават необходимостта от устойчиво финансиране, модернизирание на научната инфраструктура, привличане на млади изследователи и ограничаване на изтичането на квалифицирани специалисти към чужбина. Конкуренцията на международно ниво поставя все по-високи изисквания пред българските учени. За да бъдат конкурентоспособни, те трябва да разполагат не само с добра подготовка и идеи, но и със съвременна апаратура, достъп до международни научни мрежи и възможности за дългосрочна изследователска работа. Същевременно развитието на изкуствения интелект, роботиката, биотехнологиите и новите енергийни решения открива възможности пред научните институции. В тези области БАН има потенциал да допринесе както за международните изследвания, така и за развитието на българската икономика. Особено важна остава връзката между науката и образованието. Подготовката на бъдещите изследователи започва още в училище – с интереса към математиката, природните науки, технологиите и участието в олимпиади и научни проекти. Именно затова сътрудничеството между научните институти, университетите и училищата има съществено значение, включително за младите хора от по-малките градове и общини. На 157-ата си годишнина Българската академия на науките продължава да носи наследството на своите възрожденски основатели. Но наред с уважението към миналото все по-важен става въпросът за бъдещето – как България ще съхрани своя научен потенциал и ще осигури

условия за развитието на следващите поколения учени. Защото науката не е просто част от националната история. Тя е един от основните фактори, от които зависят технологичното развитие, икономическата конкурентоспособност и бъдещето на обществото. По повод годишнината днес, 12 октомври, от 11:00 часа в централната сграда на БАН в София е предвидено тържествено събрание. В рамките на честването ще бъде връчена и Голямата награда за наука на БАН за 2026 година – признание за значими научни постижения. Източник: balkanec.bg

[Изследват състоянието на морската среда в Черно море](#)

- chernomore.bg, Online

Учените вземат проби от седименти на морското дъно и изследват биоразнообразието на дънната фауна

Институтът по океанология към Българската академия на науките провежда изследователска експедиция с научноизследователския кораб „Академик“ в Черно море край българския бряг.

Учените вземат проби от седименти на морското дъно и изследват биоразнообразието на дънната фауна. То е сред основните показатели за оценка на състоянието на морската околна среда.

През ноември 2026 г. е планирана втора експедиция. Тя ще бъде насочена към анализ на физикохимичните характеристики на морската вода и изследване на планктонните съобщества – фитопланктон и зоопланктон.

Регулярният и ситуационният мониторинг осигуряват актуални данни за екологичното състояние на Черно море. Според информацията на института тези изследвания имат значение и за екологичната сигурност предвид настоящата геополитическа обстановка и инцидентите с плователни съдове в изключителната икономическа зона на България.

[Институтът по океанология на БАН осъществява поредната си изследователска мисия с научноизследователския кораб „Академик“ в Черно море](#)

- bta.bg/bg/news/bulgaria/regional-news
- paragrafa.com
- bta.bgmoreto.net

Институтът по океанология на Българската академия на науките (БАН) осъществява поредната си изследователска мисия с научноизследователския кораб „Академик“ в Черно море пред българския бряг, съобщи пресцентърът на БАН.

Проучванията са насочени към събиране на проби от седименти от морското дъно и за анализ на биоразнообразието на дънната фауна като един от основните индикатори за оценка на състоянието на морската околна среда.

През ноември 2026 г. е планирана втора експедиция за анализ на физикохимичното състояние на морски води и на пелагичните съобщества на фитопланктона и зоопланктона, отбелязват от Института по океанология.

Осъществяването на регулярен и ситуационен морски мониторинг за събиране на актуални екологични данни и информация е съществен елемент на екологичната сигурност в Черно море, предвид на текущата геополитическа обстановка и инцидентите с плавателни съдове в изключителната икономическа зона на Република България, поясняват от БАН.

Финансирането на изследванията е осигурено от Министерството на околната среда и водите по споразумение с Института по океанология за изпълнение на националните ангажименти по европейското екологично законодателство в областта на повърхностните води и морската околна среда, се посочва в съобщението.

Президентът, министри, дипломати и учени участват във форум за сигурността на Черно море в София

- bta.bg

Международна конференция „Черно море, Източна Европа и Балканите – ключ към сигурността на Европа“, организирана от Европейската лига за икономическо сътрудничество в партньорство с Българската академия на науките (БАН), се провежда в Гранд хотел София.

Представители на институции, учени, специалисти в областта на технологиите и предприемачи участват в международната конференция „Черно море и Източна Европа: ключ към сигурността на Европа“. Форумът е организиран от Европейската лига за икономическо сътрудничество (ELEC) и Българската академия на науките (БАН) под патронажа на президента и е посветен на 80-ата годишнина на Европейската лига.

На конференцията присъстват президентът Илияна Йотова, министърът на вътрешните работи Иван Демерджиев, министърът на отбраната Димитър Стоянов, заместник-министърът на външните работи Христо Полендаков, главният научен секретар на БАН проф. Нели Косева, президентът на ELEC Хавиер Ариас, заместник-президентът на ELEC и председател на българското представителство на организацията Бранимир Ботев, както и Симеон Саксбургготски.

„Трябва да гарантираме свободата и сигурността на корабоплаването в Черно море. Това е първата ни и основна задача“, заяви президентът Илияна Йотова при откриването на конференцията. Тя добави, че днес Черно море е едно от ключовите пространства за националната, европейската и световната сигурност. Войната между Русия и Украйна доведе до съществено влошаване на средата за сигурност в региона и промени начина, по който трябва да разглеждаме през XXI век морската сигурност, свободата на корабоплаването и защитата на критичната инфраструктура, каза още държавният глава.

„Загрижени сме от ситуацията, породена от военните действия във войната в Украйна, които засягат морската сигурност и свободата на корабоплаването. Укрепването на морската сигурност е от изключително значение за Министерството на отбраната. В тази връзка засилваме разузнаването и наблюдението на акваторията на Черно море, както и обмена на информация със съюзниците от региона и с останалите държави членки на НАТО“, каза министърът на отбраната Димитър Стоянов. Той добави, че е засилена и междуведомствената комуникация.

При откриването на конференцията министърът на вътрешните работи Иван Демерджиев посочи, че се очертават четири основни риска. Първият е свързан с хибридните заплахи, сред които са морските мини, безпилотните системи, кибератаките и саботажът. „Нужни са ни наблюдение на риска, ранно предупреждение и навременен обмен на информация“, посочи министърът.

Друг риск е уязвимостта на критичната инфраструктура. Повреда в едно звено може да засегне повече от една държава, затова устойчивостта ѝ изисква сътрудничество, готовност за съвместни действия и навременна реакция, както и достоверна публична информация, каза Демерджиев.

Той посочи, че третият риск е организираната престъпност. След приключването на войната в Украйна се очаква да се засилят трафикът на наркотици, трафикът на хора и други незаконни дейности, което може да влоши средата за сигурност. „Полагаме усилия за превенция на тези процеси“, заяви министърът. Четвъртият риск е свързан със защитата на населението и готовността за реакция при бедствия и аварии, добави Демерджиев.

През 2026 г. отбелязваме 80 години от създаването на ELEC и 10 години от присъствието на организацията в България. Темата на конференцията е не само безспорно важна, но и изключително актуална. Понякога, в зависимост от това къде живееш в Европа, някои проблеми изглеждат далечни. В този случай обаче не е така. Неотложността и дълбочината на проблема трябва да бъдат осъзнати от всички, каза при откриването на конференцията президентът на Европейската лига за икономическо сътрудничество Хавиер Ариас.

По думите на заместник-президента на ELEC и председател на българското представителство на организацията Бранимир Ботев България ще играе все по-ключова роля в защитата на Черно море заедно с останалите държави от региона, за да бъде намерено решение на предизвикателствата пред сигурността.

„Преди 80 години бащите основатели на ELEC и на обединена Европа едва ли са предполагали, че днес война отново ще обхване Европа и продължителността ѝ ще се доближи до тази на Втората световна война. Затова темата трябва да породии и идеи как Европа веднъж завинаги да осигури своята сигурност и свързаност, да се върне към корените си и да бъде място на спокойствие, демокрация, цивилизационна и културна приемственост и свободен пазар“, каза Ботев.

„Живеем в свят на дълбока и взаимосвързана трансформация. Центърът на тежестта на европейската сигурност се измества на изток. В този контекст сигурността и стабилността в Черно море и на Балканите не са просто регионален въпрос, а фундамент, на който се

крепи европейската система за сигурност. Балканите и Черно море вече не са периферия, а естествена географска, технологична и стратегическа врата към този глобален коридор“, каза при откриването на форума главният научен секретар на БАН проф. Нели Косева.

Генералният секретар на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) Феридун Синирлиоглу изпрати видеообръщение към участниците в конференцията.

След атаките с дронове: Няма данни за замърсяване с нефтопродукти на морската вода

- chernomore.bg, Online

Предвиждат още пунктове за мониторинг

Няма данни за замърсяване с нефтопродукти на морската вода в района на ударените с дронове два търговски кораба в Изключителната икономическа зона на страната ни. Това сочат резултатите от пробите, взети на място в петък, 9 октомври, съобщи за Радио Варна Явор Димитров, директор на дирекция "Черноморски район". Взети са проби, които ще бъдат изследвани в регионалните лаборатории. Предвижда се включване и на допълнителни пунктове за пробонабиране на морските води, като мониторингът ще продължи, докато има необходимост, допълни Димитров.

Пробите се изследват по широк набор от показатели, сред които физико-химични елементи, азотни и фосфорни съединения, биохимична потребност от кислород, тежки метали, пестициди, нефтопродукти и радионуклиди. Следи се за евентуално превишаване на стандартите за качество, поясни специалистът.

Сред изследваните тежки метали са желязо, цинк, алуминий и мед. Анализите трябва да установят дали има промяна в показателите на морската вода, каза още той.

Проблем при мониторинга остава липсата на плавателно средство. Заради това пробите се вземат от брега и към момента няма възможност за пробонабиране навътре в морето. При осигуряване на плавателен съд се планира мониторинг и в териториалните морски води в няколко пункта. По този въпрос дирекцията е в координация с Морска администрация, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури и Института по океанология.

Ако бъде установено замърсяване, резултатите ще бъдат публикувани на интернет страниците на Басейновата дирекция и Министерството на околната среда и водите, както и в социалните мрежи. Гражданите могат да подават сигнали чрез зеления телефон на дирекцията и чрез формата за обратна връзка.

Посланик Апичела откри изложбата „Свети Франциск. Историята на едно лице“ в Българската академия на науките

- classicfm.bg/novini, Online

Изложбата ще бъде отворена за посетители до 30 ноември 2026 г.

Посланикът на Италия в България Марчело Апичела откри в историческата сграда на Българската академия на науките изложбата „Свети Франциск. Историята на едно лице“, организирана от Посолството на Италия и Италианския културен институт в София, под патронажа на Министерството на външните работи и международното сътрудничество и с подкрепата на CMS.Cultura от Болоня. Изложбата ще бъде отворена за посетители до 30 ноември 2026 г.

Експозицията, курирана от Ливия Фикорони и Джулия Фортунато, предлага едно пътешествие чрез изображения, което от края на XIII век до наши дни проследява човешкия и духовния път на светеца-покровител на Италия: от обръщането му във вярата до призоваването да следва Христос, от любовта към бедните хора до изключителната актуалност на неговото послание за мир, всеобщо братство, хармония с природата и грижа за създаденото от Бог.

В своето изказване посланик Апичела подчерта, че изложбата се вписва в рамките на честванията по повод осемстотин години от смъртта на Свети Франциск и представлява възможност за засилване на културните връзки между Италия и България. И наистина, чрез фигурата на светеца от Асизи се очертава един културен и духовен мост между Изтока и Запада.

Въпреки географската отдалеченост и отдалечеността във времето между съответните им дела, фигурите на Свети Франциск – покровител на Италия, и Свети Иван Рилски Чудотворец – покровител на България споделят един проникновен етос: изборът на уединението и смирението, отказът от материални блага и една съвършена, мистична хармония с природата и с всяко живо същество, способна и днес да докосне сърцата на човечеството.

Посланикът покани многобройната публика също така да присъства на конференцията на монс. Франческо Браски, заместник-префект и доктор на науките към Амброзианската библиотека, под заглавието „Малкият брат Франциск – брат на всички, великан на човечността и вярата“, която ще се състои на 23 октомври отново в Българската академия на науките в рамките на програмата от събития на Седмицата на италианския език в света.

Чрез най-ранните източници и съвременните свидетелства монсеньор Браски ще се опита да представи фигурата на свети Франциск в днешния контекст, преодолявайки стереотипите и банализирането. Той ще разкрие многобройните измерения на една лична история, която и днес продължава да вдъхновява и да увлича, отваряйки нови перспективи за културно, художествено и духовно познание.

Има ли риск за разпространение на чумата, засечена в Сибир

- nova.bg

Проф. Радостина Александрова коментира случая в руския институт

На 2 октомври в Иркутск, Русия, умира 28-годишна служителка на институт за изследване на опасни инфекции, а съмнението за белодробна чума предизвиква международно безпокойство. Според Световната здравна организация няма потвърдена диагноза и не са установени доказателства за продължаващо предаване на инфекцията.

Вирусологът от Българската академия на науките проф. Радостина Александрова, че няма опасност от разпространяване на такова заболяване.

„Последно знаем, че младата жена е починала от пневмония с неизвестен произход. Впоследствие беше добавено, че става дума за респираторна вирусна инфекция. Думата „чума“ не се споменава от официални служители“, допълни тя. Също така подчерта, че институтът, в който жената е работила, е с много сериозна история в борбата с чумата, а и с други опасни инфекции като антракс и холера.

Д-р Аспарух Илиев: Няма риск за разпространение на чумата, засечена в Сибир

Тя отбеляза информацията, че руските власти са предприели мерки по отношение на инцидента. Александрова отбеляза, че и СЗО и международна научна общност настояват за повече отговори.

Професорът обаче посочи, че чумата има сравнително кратък инкубационен период – до една седмица. Тя допълни, че 200 души са били контактни на младата жена, но тази карантина вече е отпаднала, а изследванията на тези лица не са установили наличие на зараза.

Целия разговор гледайте във видеото.

Учени от БАН проведоха научно-образователна инициатива за опазването на Дунав в Силистра

- presscenters.com

На 11 октомври 2026 г. в Силистра учени от Българската академия на науките участваха в научно-образователно събитие, посветено на опазването и възстановяването на Дунав. Инициативата WATER SPORT CLEAN UP беше организирана от ИБЕИ-БАН в рамките на европейския проект DANUBE4all – „Възстановяване на басейна на р. Дунав от планините до крайбрежието за екосистемите и хората“.

В събитието се включиха ученици от VIII до X клас от Професионална земеделска гимназия „Добруджа“ в Силистра, които имаха възможност да се учат непосредствено от изследователите и да се запознаят с научни методи за изучаване на водната среда и биологичното разнообразие.

Научната програма обхваща замърсяването с микропластмаса и разпространението на инвазивни чужди видове — съществени предизвикателства пред дунавските екосистеми. Чл.-кор. Димитър Иванов, ръководител на проекта DANUBE4all за България, и доц. Теодора Тричкова представиха целите на проекта и неговата обществена значимост. Докторант Никола Бобчев запозна участниците с характеристиките на микропластмасата и проблемите, свързани с нейното присъствие във водите.

В доклада си „Когато видовете преминават граници: инвазивните растения край Дунав“ проф. Ина Анева, научен секретар на БАН в направление „Биоразнообразие, биоресурси и екология“, акцентира върху биологичните особености на инвазивните чужди растения, механизмите на тяхното разпространение и въздействието им върху крайречните местообитания. Тя сподели и любопитни научни факти за отделни видове, илюстриращи способността им за бързо размножаване, адаптация и заселване на нови територии, както и за състава на вторичните им метаболити.

Докторант Полина Никова представи заплахите, свързани с инвазивните чужди видове животни, като запозна учениците с конкретни примери за риби и скариди, чието разпространение оказва неблагоприятно въздействие върху местните водни екосистеми. Чрез нагледното представяне на тези организми и увлекателния си разказ за техните биологични особености и взаимодействия с местните видове тя привлече вниманието на учениците и провокира интереса им към изследването на водното биоразнообразие.

Дейностите продължиха на терен край Дунав. Под ръководството на учените учениците участваха в събиране на проби за микропластмаса, описване и анализ на събраните материали и регистриране на наблюденията чрез мобилно приложение. Практическата работа им позволи да проследят връзката между поставянето на научен въпрос, събирането на данни и тяхното интерпретиране.

В организацията на инициативата участваха също Мрежата за инвазивни чужди видове в Дунавския регион (DIAS) и Международната асоциация за изследване на р. Дунав (IAD).

Събитието предостави възможност научните знания и изследователският опит на учените от БАН да достигнат до учениците чрез непосредствено общуване и съвместна работа на терен. Повече информация за проекта: www.danube4allproject.eu.

Научен екип с участието на ИБЕИ спечели награда на Годишните награди за биоразнообразие и климат

- presscenters.com, Online

Научен екип с участието на ИБЕИ-БАН спечели наградата на журито на Годишните награди за биоразнообразие и климат 2026

Годишната церемония по награждаването на номинираните в Годишните награди за биоразнообразие и климат 2026 се състоя на 9 октомври в клуб „Перото“ в София.

Събитието отбелязва постиженията на хора, организации, проекти и инициативи, свързани с опазването на природата в България.

Тази година за пръв път бяха въведени нова категория за научен принос, в които бяха номинирани 12 научни разработки, включително две дисертации. Наградата на журито за 2026 г. спечели научна публикация „Ecosystem Functioning under Climate Changes, Hydrological Confinement and Pollution Risks in the Shabla–Ezerets Lake System (Northern Bulgarian Black Sea Coast): Controlled Seasonal Outlet as a Pathway to Nature-based Restoration“, разглеждаща екологичните предизвикателства пред езерната система Шабла-Езерец, с участието на Радослава Бекова, Богдан Проданов, Тодор Ламбев от ИО-БАН и нашият колега Чавдар Гусев от ИБЕИ-БАН.

Почетна награда на журито посмъртно получи доц. д-р Антоанета Петрова, дългогодишен директор на Ботаническата градина към БАН и наш обичан колега.

От ИБЕИ-БАН бяха номинирани още няколко забележителни научни разработки:

Д-р Благовеста Желева за нейния дисертационен труд „Влияние на пестициди върху видове земноводни от водоеми с различна степен на антропогенно въздействие в Централна България“. Д-р Ния Тошкова за нейния дисертационен труд „Особености на зимуването на пещеролюбиви видове прилепи в България в контекста на глобалните климатични промени“. Д-р Мария Качамакова и д-р Йордан Кошев за научен труд, изследващ разпространението и екологичната ниша на европейския лалугер в България.

Сборник с неиздавани народни песни от Одринска Тракия ще бъде представен в Националния етнографски музей

- delnik.bg, Online
- bta.bg

Сборник с неиздавани народни песни от Одринска Тракия, издирвани и събирани от пловдивската учителка Мария Хаджийска, ще бъде представен днес от 18:30 ч. в Националния етнографски музей при Българската академия на науките (БАН), съобщават домакините.

Организатори на събитието са Националният етнографски музей при БАН, Тракийският научен институт към Съюза на тракийските дружества в България и Дружеството за връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолубец“.

На събитието посетителите ще имат възможност да получат екземпляр от книгата, да слушат тракийска музика на живо и да разговарят с Мария Хаджийска и нейния син. Песните са част от фолклорното наследство на родното село на предците на Хаджийска. Тя ги е събирала и съхранявала в продължение на години, но не е успяла да ги публикува. Издаването на сборника става възможно благодарение на усилията и финансовата подкрепа на нейния син Димитър Хаджийски, който живее и работи като прокурор в София, посочват организаторите.

Мария Хаджийска е учителка от Пловдив. Тя посвещава години на издирването, събирането и съхраняването на народните песни, но не успява да ги публикува. Днес тези

ценни образци на фолклорното наследство от родното село на предците ѝ виждат бял свят.